

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 24.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kansliapäällikkö Harri Pursiainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- yksikön johtaja, talousjohtaja Jaana Kuusisto, liikenne- ja viestintäministeriö
- talousjohtaja Kristiina Tikkala, Liikennevirasto
- osastopäällikkö Tomi Harju, Liikenteen turvallisuusvirasto
- apulaisjohtaja Riitta-Liisa Vuorela, Viestintävirasto
- yhteiskuntasuhde- ja ympäristöjohtaja Otto Lehtipuu, VR-Yhtymä Oy
- toimitusjohtaja Pasi Nieminen, Autoliitto ry
- johtaja Petri Murto, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- erityisasiantuntija Jaakko Rahja, Suomen Tieyhdistys

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Liikenneverkko

Liikenneverkon merkitys kansalaisille, suomalaiselle elinkeinoelämälle ja koko yhteiskunnalle on valtava, ja sen vuoksi yli puolet hallinnonalan määrärahoista on varattu liikenneverkon ylläpitoon ja kehittämiseen.

Perusväylänpito

Valiokunta pitää hyvänä, että perusväylänpidon määrärahat kasvavat vuoden 2017 talousarvioesityksessä 1 279,0 miljoonaan euroon, minkä lisäksi korjausvelan vähentämiseen on varattu 304,0 miljoonaa euroa. Määrärahojen riittävydestä on myös jatkossa pidettävä huolta ja nykyti-

Valiokunnan lausunto LiVL 24/2016 vp

lanteessakin on syytä seurata määrärahojen riittävyyttä bitumin ja muiden öljytuotteiden edullisesta hinnasta huolimatta. Riittävyyttä ja rahoituksen vaikuttavuutta voidaan parantaa esimerkiksi suunnittelemalla korjauksia uusilla digitaalisilla laadun mittauksen menetelmillä ja kohdentamalla niitä niihin kohteisiin, joissa tarve on suurin.

Hankkeet

Valiokunta toteaa, että talousarvioesityksessä on monia kaikille tärkeitä sekä tie- että raidehankkeita, ja pitää hyvänä, että hankeluettelossa on monia suuria hankkeita. Näistä tärkeitä ovat myös raidehankkeiden turvalaitteet ja tasoristeyksien turvallisuuskysymykset. Keskeistä hankkeiden arvioinnissa on pitkäjänteisyys ja erityisesti vaikuttavuus, mikä edellyttää hyviä hyöty-kustannusarviointeja, oikea-aikaisuutta ja toimenpiteiden oikeaa kohdentamista.

Valiokunta katsoo, että tulee myös ennakkoluulottomasti harkita uusia rahoitusmuotoja, jotka mahdollistaisivat paremmin uusien hankkeiden toteuttamisen ja perusväylänpidon. Tällöinkin tulee tarkastella hankkeiden kokonaishinnan muodostusta sekä mahdollisesti esimerkiksi EU:sta saatavaa rahoitusta.

Liikennevalvonta

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen merkitykseen, mikä liikennevalvonnalla on liikenne- ja logistiikkasektorin tasapuolisten kilpailuedellytysten kannalta. On tärkeää, että eri viranomaisilla on tarvittavat resurssit rikkomusten seurantaan ja valiokunta korostaa, että digitaalinen valvonta ei korvaa ihmisten toteuttamaa valvontaa.

Yksityistiet

Yksityisteiden merkitys on suuri esimerkiksi metsän hoidolle sekä metsä- ja biotalouden toimintaedellytyksille ja työllistävyydelle. Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että yksityisteiden määräraha kasvaa, ja pitää tärkeänä, että myös alemmanasteisesta tieverkostosta pidetään huolta kokonaan asuttuna pitämisen ja talouden kehittämisen kannalta.

Viestintäverkko

Yhteiskunnan palvelujen ja digitalisaatiokehityksen osalta viestintäverkot ovat keskeistä ja kriittistä infrastruktuuria.

Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen

Talousarvioesityksessä Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan aiempien vuosien talousarvioissa myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty. Määrärahoja onkin käyttämättä 25,2 miljoonaa euroa. Valtion tuen edellytyksenä on, että kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Valitettavasti menettelyt ovat osoittautuneet monimutkaisiksi ja hankaliksi. Valiokunta kantaa huolta siitä, että valtioneuvoston 4.12.2008 asettamaa periaatepäätöstä valokuitu- ja kaapeliverkon kattavuudesta ei ole saavutettu, ja toteaa, että verkkojen rakentamisen vauhdittamiseen tulee edelleen etsiä keinoja.

Valiokunnan lausunto LiVL 24/2016 vp

Kyberturvallisuus

Valiokunta pitää kyberturvallisuuden ylläpitämistä ja kehittämistä tärkeänä ja katsoo, että tähän varattuja määrärahoja ja niiden kehitystarpeita tulee seurata tarkoin. Viestintäviraston kyber- ja tietoturvallisuuteen liittyvillä toiminnoilla on keskeinen merkitys yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta ja tästä syystä tulee varmistaa, että rahoitus on oikeassa suhteessa toimintojen merkittävyyteen koko yhteiskunnan kannalta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mirja Vehkaperä kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Teuvo Hakkarainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker

Valiokunnan lausunto LiVL 24/2016 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Perustelut

Vuoden 2017 talousarvioesityksessään hallitus jatkaa liikenneinvestointien osalta aiemmalla linjallaan. Väyläverkon korjausvelkaa lyhennetään, kuten parlamentaarisesti asiasta on jo aiemmin sovittu. Samalla kuitenkin hallitus jäädyttää liikenteen uudet kehityshankkeet lähes kokonaan. Hallituksen julkisen talouden suunnitelman mukainen 0,7 miljardin varaus uusille hankkeille on jo nimetty, ja Suomi on epäonnistunut EU:n väylähankerahoituksen hyödyntämisessä. Liikenteen kehityshankkeet siirtyvät tulevaisuuteen. Hallitus ei ole puheistaan huolimatta onnistunut ratkaisemaan liikenteen rahoitusta kestävästi kokonaisuutena, vaan niukkuus on siirtynyt kohteen välillä.

Hallituksen liikenneuudistukset ovat perustuneet normienpurkuun. Tässä työssä kantavina voimina liikennepolitiikassa on ollut usko markkinaehtoisuuteen samalla, kun valvontamekanismeja ja markkinahäiriöiden ja harmaan talouden torjunnan kannalta on purettu. Normienpurku on kannatettavaa, lainsäädäntöä on välillä käytävä läpi ja tehostettava. Työtä ei kuitenkaan saa tehdä niin, että samalla puretaan kansalaisten turvallisuuden, yhdenvertaisten markkinoiden sekä yhteiskunnan ja ympäristön kannalta hyödyllisiä osia uudistamisvimmassa. Seuraamme huolestuneina hallituksen kehitystä liikenteen valvontaan käytettävien resurssien sekä valvovien viranomaisten kykyyn puuttua riskitekijöihin osalta. Pelkästään sähköisesti liikennettä ei voi valvoa, myös kentälle tarvitaan ihmisiä.

Hallituksen kuluvan vuoden talousarvioon tekemä suhteellisen mitätön säästö ostopalveluliikenteestä on noussut jo omaan elämäänsä. Alkuperäistä päätöstä seuranneet jatkopäätökset VR:n velvoiteliikenteen hyödyntämisestä ovat lisänneet sekaannusta ja epävarmuutta. Junaliikenteen käyttäjät ovat epätietoisia liikkuvatko heidän käyttämänsä junat tulevaisuudessa ja koska liikenne loppuu. Kunnille ja seuduille on epäselvää, miten alueen vetovoimalle tärkeät liikenneyhteydet jatkossa muodostuvat. Valtioyhtiö VR:n on vaikea suunnitella kalustoinvestointejaan ja toimintansa tulevaisuutta, kun ei tiedetä, millä ehdoin ja koska hallituksen aikaistama henkilöjunaliikenteen kilpailun avaus toteutuu. Nyt jatketaan vuosi kerrallaan. Hallituksen toimet junaliikenteessä ovat monilta osin junaliikenteen suosiota vähentäviä. Tämä ei ole ympäristönkään kannalta toivottava kehityssuunta.

Yhteiskunnan toimintojen automatisoituessa tietoverkoista tulee yhä tärkeämpi osa infrastruktuuriamme. Viestintäverkkojen sietokyky häiriötilanteille on ensiarvoisen tärkeää useimpien yhteiskunnan toimintojen sekä liiketoiminnan kannalta. Tämä kehitys tulee voimistumaan muun muassa kulkiessamme kohti esineiden internetiä. Erilaiset kyberhyökkäykset voivat muuttua hyvinkin vaarallisiksi ja tuhoisiksi. Viestintäviraston resurssit ovat tärkeässä asemassa näiden uhkien torjunnassa. Hallituksen esitys 140 000 euron lisäyksestä kyberturvallisuuden parantamiseen on kannatettava, mutta herättää kysymyksiä, onko panostus riittävä haasteisiin nähden.

Mediamarkkinat ovat demokraattisessa yhteiskunnassa tärkeässä roolissa. Monimuotoinen ja -kanavainen media luo kansalaisille riittävän tiedonvälityksen kehyksen. Median murros sähköiseen aikaan on vielä kesken, ja asiaa on tutkittu useissa työryhmissä. Toivomme, että asiassa saa-

Valiokunnan lausunto LiVL 24/2016 vp
Eriä vä mielipide

daan pian linjauksiakin aikaan. Yleisradion tehtävistä ja rahoituksesta saatiin parlamentaarinen lopputulos aikaan. Hallituksella on vielä toteuttamatta tehty päätös Yleisradion rahoituksen siirtämisestä valtiontalouden kehysmenettelyn ulkopuolelle. Postilain 2. vaiheen uudistuksella ja päätöksillä Postin yleispalveluvelvoitteesta on suuri merkitys printtimedian osalta. On löydyttävä ratkaisu, jossa yhdistyy vapaa kilpailu sekä yhteiskunnalliset tavoitteet riittävästä viestinvälityksestä kaikille kansalaisille.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19.10.2016

Katja Taimela /sd
Suna Kymäläinen /sd
Satu Taavitsainen /sd
Jyrki Kasvi /vihr
Katja Hänninen /vas